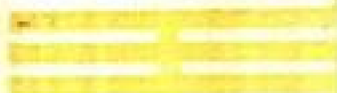
زنجیرەی هاوەڵانی پێغەمبەر

(١)

عومەیری کوڕی سەعد

حبیب محمد سعید



١٤١٠ - ١٩٩٠

ئەم کتێبە

لە ئامادەکردنی پێگەی

(منتدى إقرأ الثقافي)ە

WWW.IQRA.AHLAMONTADA.COM

بۆ سەردانی پەیجی پێگە:

/https://www.facebook.com/iqra.ahlamontada

بۆ سەردانی پێگەکە:

http://iqra.ahlamontada.com



زنجیرەی هاوەڵانی پێغەمبەر

(١)

عومەیری کوڕی سەعد

حبیبا محمد سعید

چاپخانەی
دار الرسالة ـ بغداد
١٤٠٠ك ـ ١٩٨٠ ز


بسم الله الرحمن الرحيم

پێشکەش

پێشکەش بەو گەنجە خوێن گەرمانــــەی کە ژیانیان تەرخان ئەکەن بۆ خزمەتی ئیســـلام و بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان ئەخەنە پشت گوێ..

پێشەکی

الحمد لله رب العالمين ، والصلاة والسلام على سيد المرسلين محمد وعلى آله وصحبه أجمعين .

لەم ڕۆژانەدا کەبیرو هۆشی بێ هێزو پیزی ڕۆژئاوا لەناومانا بڵاو بۆتەوەو مێشکی ڕۆڵەی موسلمانانی بەنج کردووە ، زۆر پێویستیمان بە ژیانی ئەو مەردە پاڵەوانانە هەیە لە پێشە وایانی ئیسلام بەتایبەتی گەنجەکانیان تا بەوێنەی مرۆڤی راستەقینە شوێن پێکانیان هەڵگرین .

زانیاری دەروونی ڕۆژئاوای خوانەناس بەشێك لە تەمەنی مرۆڤ ئەخاتە ئەولاوە کەکوایە لە

حلوەی کە نجێتیدا ـ فترة المراهقة ـ مرۆڤ بلوە بەسەر کۆمەڵەوە . . ئاوڕ ناداتەوە بەلای ئەرکەکانی سەرشانیەوە . . خۆ ویستنی زۆر زۆرە .. تەنهـــا خۆیەو بەرژەوەندیـــەکانی ئەبینێت . . ژیانی دانەمەزراوو لارو وێر ئەبێت ..

لەراستیدا ئەمەژیانی ئادەمیزادی دەروون لارە . . ژیانی ئەو ئادەمیزادەیە کە بە پەروەردە شەیتانیەکان پەروەردە کرابێ . ژیانی ئادەمیزادی ژێر سێبەری پەروەردەی ئیسلامی هەمووی هەر تێکۆشانە .. هەمووی هەر دڵسۆزی و هەســـت بە ئەرکی سەرشان کردنە ، بە منالی ، بەگەنجی ، بە پیاوی وە بەپیری .

پەروەردەی ئیســـلامی وەهـــا پەروەردەی ئەندامەکانی ئەکات ، ساتێ دەست بەرداریان ئابێت .. نابێ ساتێ لەژیانیان بە فیرۆ بڕوا . .

نابێ ساتێ بەرژەوەندی مرۆڤایەتیان لە یاد بچێ.ـ
بۆیە ژیانی مرۆڤی موسلمان بریتیە لە دڵسۆزیەکی
هەمیشەیی و کۆتایی نەهاتوو بۆ بە دەست هێنانی
بەختیاری وئاسایش و حەسانەوە بۆ مرۆڤایەتی .
ئەم باسەی لە بەر دەستمانایە ژیانی مەردێکی
قارەمانە لەپێشەوایانی ئیسلام و هاوڕێیانی پێغەمبەر
ﷺ کە ئەویش (عومەیر کوڕی سەعدە) ـ خوا لێی
رازی بێت ـ کە نموونەی کەنجێکی دڵسۆزو
کاربەدەستێکی خۆنەویستە .. هیوا دارم خوای
زاناو بە توانا کۆمەکی بکات تا بە پێنووسە
لاوازەکەم شتێك بخەمە بەردەستی خوشك و برا
موسلمانە کوردەکانم بەڵکو ببێت بە چرایەك لە
چراکانی ڕووناك کردنەوەی ژیانمان بەیارمەتی
خوای کەورە .

نوسەر
٤ی/ڕەمەزان/١٣٩٨ ی کۆچی

- ١ -

خوای گەورە ویستی وابوو عومەیر کوڕی سەعد هەر بەمناڵی باوکی بێ دەرامەت و بێ سامان بەجێی بهێڵێ و هەتیو بکەوێ .. وەوای ڕێك خست کە دایکی شوو بکات بە یەکێ لە پیاوە دەوڵەمەندەکانی تیرەی ئەوس لە شاری یەسریب کەناوی جولاس کوڕی سوەید بوو .

جولاس لەپاڵ دەوڵەمەندیەکەیا پیاوێکی دل فراوان و خاوەن بەزەیی و چاودێری کەرێکی دلسۆز بوو بۆ عومەیر ، بەمەیە عومەیر هەتیوی و بێ باوکی لەبیر چووەوەو هەروەك جولاس عومەیری بە کوڕێکی زۆر خۆشەویستی خۆی ئەزانی ،

عومەیریش بەو شێوەیە جولاسی خۆش ئەویست .

ڕۆژان تێپەڕین .. بەرەبەرە عومەیر گەورە بوو ، هەرچەندە عومەیر گەورە تر ئەبوو جولاس زیاتر خۆشی ئەویست و لە دڵیا جێگای ئەبووەوە . چونکە عومەیر لە هەموو هەڵس و کەوتێکیا دەرئەکەوت کە خاوەنی ژیری و زیرەکیەکی بێ ئەندازەبوو ، ئینجا بادەست پاکی و ڕاستگۆییەکەی لەولاوە بوەستێ .

ئایینی ئیسلام دەستی کرد بەبڵاوبوونەوە .. کۆمەڵی موسلمان بنکەی بتەوی بۆ خۆی دامەزراند ، تا بە سەربەستی لەژێر سایەی قورئاندا خواپەرستی خۆی بکاو ڕێبازی قورئان بە مرۆڤایەتی بکەیەنێ ..

عومەیری کوری سەعدیش تەمەنی تازە لە دەساڵی تێپەڕی بوو ، موسڵمان بوو . . بووە ئەندامێکی تازەپێگەیشتووی کۆمەڵەکەی ئیسلام

.. هێشتا هیچ جۆرە بیروبڕوایەك لە ناو دڵە ناسکەکەیدا جێگای نەکردبۆوە و بەسپێتی مابۆوە تا بیرو بڕوای ئیسلامی بۆ کەردی کەیفتیّ و بەجوانی ورێك و پێکی تیایا جێگیر بوو . ڕۆژ بە ڕۆژ زیاتر بڕوای خوایی لەناویا ڕیشەی دائەکوتا. هەر بەومنالیە لە هیچ نوێژێك دوا نەئەکەوت ، وە ئەبوایە لە پشت سەری پێغەمبەری خۆشەویستەوە بە کۆمەڵ (جاعەت) بەجێی بێنایە . دایکیشی کە چاوی بە کوڕە تازە پێ گەیشتووەکەی ئەکەوت کەوا بەومنالیەوە واخۆشەویستی ئیسلام و خۆشەویستی پێغەمبەرەکەی چۆتەدڵیەوەو بۆ نوێژکردن لەگەڵ جولاسی مێردیا هاتوچۆی ئەکەوتی ئەکرد ، زۆر دڵی ئەکەشایەوەو شادمان ئەبوو ..

لەمکاتەدا دڵگەرمیەك کەنجەکانی مەدینەی

کراپوو .. بە هیچ شێوەیەك خۆیان نەئەهات بەبەردا ، تەنها خەریکی خواپەرستی و لەبەرکردنی قورئانی پیرۆز ئەبوون ، هەموو ئەندامیان کردەوەی سوود بەخش و ڕەوشتی بەرز بوو . خۆ لە کاتی جهادیشا ، بە پێچەوانەی گەنجە پەروەردە کراوەکانی بەرنامە شەیتانیەکانەوە ، هەر یەکەیان حەزی ئەکرد بەشداری ئەو ئەرکە پیرۆزەی بکردایە با بە تەمەنیش منال بوایە ..

هومەیریش ، هەروەك گەنجێکی موسلمانی ناو کۆمەڵکەی ئیسلامی ژیانی خواپەرستی پڕئارام و حەسانەوەی ئەدایە سەر ، دوور بوو لە دوودلی و دلەتەپێ و نەخۆشیە نەفسیەکانی کۆمەڵکەی نەفامی ، هەتا خوا ویستی وابوو کاتێ کە پێ گەیشت تووشی تاقی کردنەوەیەکی زۆرگران ببێت ، تاقی کردنەوەیەك کەکەم کەس شتی وابێتە ڕێی و جگە

له بڕوا دامەزراوەکانیش کەس تیایا دەرنەچێ ..

ئـەوەبوو لە ساڵی نۆیەمی کۆچیدا پێغەمبەری خـــوا - ﷺ - بڕیـاریدا بچێت بـــەکــــژ ڕۆمەکاندا لە تـەبووك (١) ، وە فـەرمانیدا هـەر موسـلمانێ دەستی چەك ئەگرێ ئامادەی ئەو جەنگە ناهەموارە ببێت ..

لە هێرشـــەکانی تردا پێغـەمبـەری خـــوا - ﷺ - ڕاسـتەوخۆ نیـازی خۆی دەرنەئـەبڕی بۆ هەموو لەشکر ، چونکە شاری مەدینە کە وەك پایتەختی یان بنکەی ئیـسلام بوو ، لەولاشـەوە دوو ڕووەکان هەموو هەواڵێکیان ئەگەیاندە ،

---

(١) تەبووك ئەوسـا شوێنێك بوو لە ســـەر ســنووری شامو بەدەســت ڕۆمەکانەوە بوو ، ئێســتە شارێکەو سـەربەوڵاتی عـەرەبی سعودیە .

دوژمنانی ئیسلام ، لەبەرئەوە جگەلەچەند کەسێکی کەم کەس ئاگادار نەئەکرا .. بەڵام لە جەنگی تەبووکدا ڕاستەوخۆ لای خەڵکەکە ئاشکرای کرد ، لەبەرئەوەی هەموو کەسێ ئاگادار بێ و خۆی ئامادە بکات بۆی • چونکە جەنگی تەبووك بریتی بوو لە بەگژا چوونی ئیمپراتۆریەتی ڕۆمانی .. زۆر دوور بوو ، وەناڕەحەتی و تەنگاوی لەوپەڕی پلەدا بوو ..

جا هەرچەندە ئەم ڕووداوە لە وەرزی هاویندا بوو ، گەرما تینی سەندبوو و بەرو بووم پێگەیشتبوو و سێبەر خۆش بوو بوو و لەبەر گەرما خەڵکی هێزو تینی لا نەمابوو ، لەگەل هەموو ئەمانەدا موسلمانەکان هاتن بەدەم بانگەوازی پێغەمبەرەکە یانەوە و دەستیان کرد بە خۆ ئامادەکردنو خۆ پێچانەوە . چونکە لای مرۆڤی خاوەن بڕوا ئەو

کۆسپانە هیچ دەوریکیان نیە و ناتوانن ویسـتی سارد بکەنەوە .. بەلاّم هەندێ لەو مرۆڤانەی کە تەنها بەدەم موسلمان بوو بوونو دلیان بە تیشکی بروا ڕۆشن نە بووبۆوە ، دەستیان دایە پڕو پاکاندە دژی پێغەمبەرو لەشکری ئیسلام تاخەلکی دلسارد کەنەوە.وەگومان و دوودلیان بلاّو ئەکردەوە تاکۆمەلی تەمەلی دانیشتوو زۆر ببێت و دوو ڕوویی ئەوان دەرنەکەوێ . وە لەو شوێنانەدا کەترسیان نەبوو کە پێغەمبەرو موسلمانەکان پێیان بزانن ، وتەی وەهـــا نـەهات بەدەمیانـا بەجارێ لەڕیزی موسلمانەکان دەری ئەکردنە دەرەوە پڕو پاکاندەکانیان وەها کاریگەر بوون، زۆر لەموسلمانە دلسۆزەکانیش شەیتان چووبووە بن کەلیەیانو دلیان سارد بوو بۆوە ..

چەندڕوژێ بەر لەوەی کە لەشکری موسلمانەکان

لەمەدینەوە بەرەو تەبووك دەرچێ عومەیری کوڕی سەعد - کە هێشتا منال بوو - دوای بەجێ هێنانی نوێژ لە مزگەوت گەڕایەوە ماڵەوە ، بەڵام بە دڵێکی شادمانەوە ... بەدەروونێکی بەرزەوە .. چونکە لە مزگەوت بەچاوو گوێی خۆی لێ بڕان و چاونەترسی و سەروماڵ نەویستی موسلمانەکانی دی و بیست ..

چاوی لێ بوو ئافرەتە ئەنصارەکان و موهاجرەکان ئەهاتنە خزمەتی پێغەمبەرو - ﷺ - هەرچی ئالتونێکیان پێوە بوو دایان ئەمالی و ئەیانخستە بەردەمی ، تا بە نرخەکەی لەشکری - جیهادی ئیسلامی - بەرێ بکاو بینێرێتە مەیدانی خوێنڕژان و - سەرکەوتنی ... - تەمکارانەوە . عومەیر - ر چاوی لێبوو کە عوسمانی کوری عەففان تووره‌کەیەکی هێنا هەزار دینار ئالتونی تیابوو و

پێشکەشی پێغەمبەری خوای کرد .

وە بەچاوەوە بوو کە عەبدوالرەحمان کوڕی عەوف دووسەد ئۆقیە ئالتونی دابوو بەسەر شانیاو هێنای خستیە بەردەم پێغەمبەری خۆشەویست .
٩٠٠

هەتا چاوی لێبوو یەکێ لە موسڵمانە هەژارەکان نوێنەکانی هێنا بۆ فرۆشتن هەتا بە نرخەکەی شمشێرێك بکڕێتەو لە ڕێی خوادا پێی بجەنگێ .

عومەیر ئەمانەو زۆری تری دی .. ڕاستەوخۆ بڕوای کرد کە ڕاستە کۆمەڵکەی ئیسلامی بەسەرو ماڵەوە لێ ئەبڕێ و هەموو کرانبایەکی لا بێ نرخەو بەوپەڕی سنگ فراوانیەوە لەڕێی خوادا بەخشی ئەکات .. چونکە ئاوات و ئامانجی کۆمەڵکەی ئیسلامی ڕاســــتەقینە ، دەست کۆتا کردنی ستەمکارانەو لەناوبردنی بیروباوەڕو بەرنامەی پڕو پووچ و ڕزگارکردنی مرۆڤایەتی یە لە

ژێر ڕکێفی ئەو دەستبڕە خوێنمژانەی کە خۆیان کردووە بە خوای مرۆڤایەتی بەوەی کە بە نەزانی نەخشەی ژیانیان بۆ ئەکێشن ، جا موسلمانان بەرامبەر بەم ژیان تەرخان کردنە تەنها بە تەمای پاداشتی خوان ، بەوەی لێیان خۆش بێ ولە سزای بەئازاری دۆزەخ ڕزگاریان بێ وە بە بەهەشتی بەرین بکەن ..

عومەر بیری لە هەڵوێستی بەرزو پیرۆزی موسلمانان ئەکردەوە ، کەچی سەری سوڕ ئەما لە جولاسی زڕباوکی کەوا بەهیچ شێوەیەك ناجوڵێ‌و خۆی ئامادەی مەیدانی جهاد ناکات ، وە لەگەڵ ئەوەشدا کە دەست ڕۆیشتوو بوو هیچی نەئەبەخشی لەڕێی خوادا ..

کاتێ کە لە مزگەوت گەڕایەوە دەستی کرد بە گێڕانەوەی دەنگ و باسی مزگەوت ، تا بەڵکو

غیرەتی جولاسیش بجوولێ و خۆی حکۆبکاتەوە و هەرچی لەتوانایا بێت بیبەخشێ ، چونکە کۆمەڵێك موسلمانی هەژار هاتنە خزمەتی پێغەمبەر - ﷺ - داوایـــان لێ کرد کۆمـەکیان بکات تا بتوانن ئەوانیش بەشداری جەنگی ڕۆمەکان بکەن ، بەڵام پێغە مبـەری خوا ﷺ - هیچی لا نـەمابـوو تا ئـەوانیش بخاتـە ڕێ ، بۆیە بە گریانەوە گەڕانەوە لەداخی ئەوەی کە هیچیان شك نەئەبرد تا بەشداری جهاد بکەن و ئارەزووی شەهیدی دڵیان دامرکێنێتەوە(١)..

(١) موسلمانە دەست کورتەکان حەو کەس بوون کە ئەمانەن :.

(١) سالم کوڕی عومەیر . ٢ - عولبە کوڕی زەید ٣ - عەمر کوڕی غونمە .

٤ - سالم کوڕی هەرەمی کوڕی عەمر =

جولاس لەبانی ئەوەی بەوێنەی موسلمانێکی
دڵسۆز و بەغیرەت هەڵسێ و خۆی کۆبکاتەوەو
بکەرێ بە دوای هەزارە دەست کورتەکانا
کەتوانایان نیە بکەنە مەیدانی جەنگ ، تادەست
گرۆییان بکاو بیانخانە رێ ، بۆ بەرز کردنەوەی
ئالآی ئیسلامو پەرچ دانەوەی ئینۆکی ئەوخوێن
مژانەی کە بەشێکی زۆر لە کەلە داماوەکانیان
کردبووە بەندەی ئەلقە لە گوێی خۆیان .. بۆ
رزگار کردنی ئەو کەلە بەستەزمانانەی ژێر
چەپۆکی رۆمانیە رەگەزپەرستە بێویژدانە
خوێنمژەکان ، وە حەسانەوەیان لەژێر یاسا
بێ کەردەکەی قورئانا . کەچی جولاس بەجۆرێ

= ٥ ـ ئەبولەیلای مازنی .
٦ ـ سەلە کوری صەخر . ٧ ـ مرباض
کوری ساریە .

وەڵامی عومەیری دایەوە بەهیچ شێوەیەك نەهاتووە بە بیریاکە موسڵمانێك شتی وا بێت بەدەمیا کەوتی [ئەگەر محمد ڕاست بکاو پێغەمبەری خوابێت ، ئێمە لە کەر خراپترین] .

عومەیر تێ گەیشت ئەم وتەیە بۆ جولاس بەسە تا لە ڕیزی موسڵمانەکان دەری کاتە دەرەوە ، عومەیری هەژار چی بکات باشە ؟ ...

عومەیر لە بیریەتی چۆن جولاس زیاترو باشتر لەباوك چاودێری ئەوی ئەکردو چۆن ئەوپەڕی پلە خۆشی ئەویست و ڕێزی ئەکرت . هەموو شاری مەدینەش ئاگاداری ئەو پیاوچاکیو چاودێریە دڵسۆزانەی جولاسن و ئەگەر عومەیر ئەم هەڵەیەی جولاس بکەیەنێ و ئاشکرا بێ دانیشتوانی مەدینە بە سپڵەو بەدنمەکی ئەدەنە قەڵەم ؛ لەولاشەوە عومەیر خۆی بە موسڵمان ئەزانێ و یەکێکە لەو

گەنجە خوێن گەرمانەی کە کۆمەڵگەی مەدینەی موسلمان پێیان ڕازاوەتەوە . خۆ ئەگەر ئەم وتەیەی جولاس نەگەیەنێ ، ئەوە ناپاکیە لەگەڵ خواو پێغەمبەری خوادا ، وە وەکو ئەوە وایـــە لەڕێبازی قورئان پاشگەز بووبێتەوەو چووبێتە ڕیزی دووڕووەکانەوە . لەم بەینەدا داماوگیری خوارد . چی بکا باشە ؟ ... منالێکی دە دوانزە سـال ، ئەبێ بە تەنیا چۆن بیر لەم گیرو گرفتە بکاتەوە ؟.. ناپاکی لەگەڵ ئیسلامدا زەرۆمەندی هەردوو جیهـانی ئـەکات . وە وتنـی وتـەی جولاس و دەرخستنی لەناو خەڵکا ، بەبەدنمەکی دەرئەکا ، تا یەکێ ئەڵێ ڕاست ئەکا چەند کەسێ ئەڵێن بۆی هەڵبەستووە ، هەرکامیانی بیر لێ ئەکردەوە هەر تاڵ بوو ، بۆیە خێرا یەکێکیانی لە دڵا بڕیار دا و خێرا دوای ماوەیەکی کەم لە وتەکەی

جولاس وەڵامی دایەوە :

« بە خوا ئەي جولاس لە سەر ئەم زەویەدا جگە لە موحەممەد کوری عەبدوللا کەسێ تر نە بووە لە تۆ خۆشترم بویێت . بەڵکو تۆ خوشەویسترین و دڵسۆزترین و بە خشـەدارترین کەسی بۆمن وەتۆ قسەیەکت کرد ئەگەر باسی ئەکەم تۆ پێ ی ئەشکێیت ، وە ئەگەر ئەیشارمەوە ناپاکیە لەگەڵ سپاردەکەمدا وە بە خۆم و ئایینمەوە تیا لەچم ، جا تۆ بیرێ لە خۆت بکەرەوە » .

* * *

کەنجی دڵ موسلمان ، عومەیر کوری سەعد ، بەرەو مزگەوت کەوتە رێ ، لەوێ ئەوەی لەجولاس کوری سوەیدی بیستبوو کەیاندی بە پێغەمبەری خوا - ﷺ - .

پێغـەمبـەر - ﷺ - عومـەیری لاي خۆی

هێشتەوە و یەکێ لە هاوڕێکانی نارد بە دوای جولاسدا ئەوەندەی پێ نەچو جولاس هات و سەلامی کردلە پێغەمبەر ـ ﷺ ـ ئەویش لێ ی پرسی :

ئەو قسەیە چیە کە عومەیر کوڕی سەعد لێتی ئەگێڕێتەوە ؟ ئینجا وتەکەی فەرموو .

جولاس وتی : درۆم بۆ هەڵبەستێ ، ئەی پێغەمبەری خوا هیچێ لەوە بەدەمدا نەهاتووە .

ئەو هاوڕێ یانەی کەلەوێ ئامادە بوون هەریەکەیان پێ ی خۆش بوو بۆی دەرکەوێ بزانێ جولاس و عومەیر کامیان ڕاست ئەکەن ، بۆیە هەولیان ئەدا ڕاستی و ناڕاستی لەدەم و چاویانا بخوێننەوە ئینجا بە چپەوە کەوتنە وتوویژ .

یەکێ لە دڵنەخۆشەکان وتی : چ کوڕێکی

لاساره ، ئەیەوێ ئاوا پاداشتی بداتەوە ...

هەندێ تر وتیان : بەڵکو ئەمە منالێکە بە خواپەرستی گەورە بووە ، بە شێوەی دەم و چاویا وا دەرئەکەوێ کە ڕاست ئەکا .

پێغەمبەر - ﷺ - ئاوڕی دایەوە بۆلای عومەر دی وا دەموچاوی سوور بۆتەوە و فرمێسك لە چاوەکانی دێتە خوارەوەو ئەڕژێتە سەر کولم وسنگی و ئەڵێ :

- خوایە ڕوون کەرەوەی ئەم وتەیەم بنێرە خوارەوە سەر پێغەمبەرەکەت ...

چاوەڕوانی لە ترسی ئەوەی قورئان بێتە خوارەوە وە وەك چەندەها ڕووداوی تر - ڕاستی عومەرو ناپاکی ئەو دەربخات ، بەتوندی هەستایە سەرپێ و وتی :

ئەی پێغەمبەری خوا ، ئەوەی من بۆتم گێرایەوە هەرئەوە ڕاستە : ئەگەر پێت خۆش بێت هەردووکمان سوێندت بۆ ئەخۆین ، وە من سوێن ئەخۆم بە خوا کەوا هیچێ لەوەم نە وتووە کە عومەیر بۆ تۆی گێراوەتەوە .

هەر کە جولاس لە سوێنەکەی بووەوە ، خەلکی ڕوویان کردە عومەیر تا بزانن هەلوێستی ئەو چۆنە لە سوێن خواردنا ، تۆ بلێی خۆی بە ڕاست بزانێ و بوێرێ سوێن بخوا؟ داخۆ چی بکا ؟

لەم کاتەدا پێغەمبەر - ﷺ - ئارام و بێ دەنگ بوو هاوڕێیان زانیان کەوا وەحی دێتە سەر ، بۆیە لە شوێنی خۆیانا بێ دەنگ دانیشتن چاویان بڕیبوە پێغەمبەری خوا .

لێرەدا جولاس ترس ولەزر دایگر تەوە و عومەیریش پەلەی بوو هەواڵی تازە بزانێ ، زۆر حەزی ئەکرد ئەنجامیان دەرکەوێ ، خەڵکەکەش هەروا مانەوە هەتا وەحی تەواو بوو پێغەمبەر - صلى الله عليه وسلم - فەرمایشتی خوای بۆخەڵکە کە خوێندەوە کە تیایا ڕاستی عومەیر و ناپاکی جولاسی دەرئەخست کە جولاس ئەو سوێندەی بە ناڕەوا خواردو ئەو وتەیەی عومەیر لەدەمیەوە گێڕایەوە ڕاستە وتوویە و جولاس دوای موسلمان بوون کافرو بێ ئیمان بوویە وە ، کە ئەفەرموێ :

« يَحْلِفُونَ بِاللهِ ما قالوا ، ولقد قالوا كلمة الكفر وكفروا بعد اسلامهم وهمّوا بما لم ينالوا وما نَقَمُوا إلاّ أنْ أغناهم اللهُ ورسولُهُ من فضله فإن يتوبوا يكُ خيراً لهم وإن يتولّوا يعذبهم الله

عذاباً أليما في الدنيا والآخرة وما لهم في الارض من وليّ ولا نصير » (١) .

بەڵام خوای خاوەن سۆزو بەزەیی هەردوای ئایەتەکە ئەمەشی ناردە خوارەوە هەتا یاسا بێ بۆ هەموو سەرانێ شێواوێکی وەك جولاس کەوا گەرانەوەیان لێ وەرئەگیرێت بەڵام ئەگەر پشتە هەڵکەنو نەگەرێنەوە خوا ئازاروسزایەکی پرژانیان ئەدات ..

جولاس کاتێ کوێی لەقورئانی پیرۆز بوو بە تایبەتی لە بارەی ئەوو هومەیرەوە هاتە خوارەوە بۆ دیاری کردنی ئەویان کەراست بێژە ،هەموو گیانی هاتە لەرزە .. کەی ئەمە ئەهات بە خەیالیا بەم تاقە وتەیە ئاوا ناوی بزرێتو پەردە لەسەر دەروونە لە خۆ ، براوەکەی لابیرێت ؟ خەریك

(١) سورەتی (التوبة / ٧٤)

بوو لە ترسانا زمانی بەستریّ ئینجا ئاوڕی دایەوە بۆلای پێغەمبەری خواو وتی :

بەڵکو ئەگەڕێمەوە بۆ لای خوا . ئەی پێغەمبەری خوا ، بەڵکو ئەگەڕێمەوە . . عومەیر ڕاستی ووت ، ئەی پێغەمبەری خوا ، وە من لە درۆزنەکان بووم ؛ داوا ئەکەم لە خوا ئەم گەڕانەوەیەم لێ وەرگرێ .. بە قوربانت بم ئەی پێغەمبەری خوا ...

بەم جارێ جولاس چاوی شەیتانی کوێر کرد ، ماوەیەکی زۆرە هەوڵی لەگەڵ ئەداو دەربارەی ئیسلام و پێغەمبەری ئیسلام وەسوەسە ئەخاتە دڵیەوە .. ماوەیەکە لێ بڕاوە بۆ ئەوەی لە خشتەی بەرێ و لە کاروانی پڕ بە ختەوەری خاوەن باوەڕان دوای بخات و بەهەشتی بەرینی لەدەست بدات .. وە ئەو دوو ڕوانەش

له مزگەوتا بوون و بە چاوی خۆیان بەڵگەیەکی تری پێغەمبەریان بۆ دەرکەوت و هەر لەسەر دڵ پیسی و ناپاکی خۆیان مانەوە ، بە یەکجاری مۆری نەکبەتی نرابەسەر دڵیاناو زیاتر دڵیان ڕەش بوویەوە .

دوای گەڕانەوە و پاك بوونەوەی جولاس پێغەمبەری خۆشەویست — ﷺ — ڕووی کردە عومەیری گەنجی دڵو دەروون موسڵمان ، سەیر ئەکا فرمێسکی شادی دەموچاوە بەباوەڕ کە شاوەکەی تەڕکردووە .

ئینجا پێغەمبەری خۆشەویست - ﷺ - دەستی پیرۆزی درێژ کرد بو گوێی عومەیرو گرتی وفەرمووی :

(وَفَتْ أذنك - ياغلام ما سَمِعتْ ، وصَدَّقَكَ رَبكَ) واتە :

گوێت وەفای خۆی بردە سەر لەوەی بیستبووی - کورم - خواش بەراستگۆی دەرکردی .

بەراست گۆیی و دڵسۆزی عومەیر ، جولاس خوا بۆی کردو کە رایەوە سەر ڕێبازی ڕاستەقینەو بووەوە ئەندامێکی دل دامەزراوی ئیسلام وە بە ڕێك وپێکی ئەرکی سەر شانی خۆی بەجێ ئەهێنا ..

هاوڕێ یانی پێغەمبەر هەستیان بەدل دامەزرواى جولاس ئەکردو ئەیانزانی بە جوانی لێ براوە بۆ ئیسلام ، وە لە جیاتی ئەوەی ڕقو قین لە عومەیر هەلگرێ ، بە پێچەوانەوە لە بەخشش بێ بەشی نە ئەکردو لە جاران زیاتر خۆشی ئەویست ، وە هەر کاتێ ناوی عومەیر ببرایە ئەیوت : خوا پاداشتی چاکەی بداتەوە ، منی لە خوا

خەناسی ڕزگار کردو لە ئاگری دۆزەخ لای دام .
بەم شێوەیە عومەیر بە پاکی و وەفاداری خۆی بووە
مایەی قازانج بۆ خۆی و بۆ جولاسیش کە لە
باوك زیاتر خزمەتی کردبوو . دیارە هەرکەسێ
لەگەڵ ئیسلاما وەفادار بێ ئیسلامیش بەری
شیرینی ئەو وەفاداریەی پێشکەش ئەکاتەوە ..

٢

عومەیر لەسەر باوەڕە پتەوە دامەزراوەکەی
مایەوە هەتا پێغەمبەری خــوا - ﷺ کۆچی
دوایی کردو لە دوای ئەو ئەبوبەکـر - خوا لێی
ڕازی بێت - بـە هـە لبژاردنی موسلمانەکان
کاروباری دەوڵەتی ئیسلامی پێ سپێررا ، ئینجا
دوای ئەویش عومەر - خوا لێی ڕازی بێت -

بووە جێ نشینی ئەبوبەکرو پایەی دەوڵەتی ئیسلامی دامەزراندو خاکی ئیسلام بەرە بەرە زیادی کردوو دەستە بە دەستە گەلە چەوساوەکان دەر ئەهێنران لە ژێر ڕکێفی دەست شەیتانیە چەپەڵەکانو ئەخزانە ژێر سێبەری ڕێبازی داد پەروەرانەی قورئانەوە..

لەم ماوەیەدا عومەیر خەریکی گەیاندنی ئاینی ئیسلام بوو بە مرۆڤایەتی تا بە جوانی لە مەبەستی دروست بوونو مانو نەمانی خۆی تێ بگا ..

خەریکی گەیاندنی ڕێبازی ڕزگارکەر بوو تا مرۆڤایەتی لە سایەیا بحەسێتەوە ..

لەم کاتەدا گیرو گرفتێ ڕووی کردە عومەری خەلیفەی موسڵمانەکان ، ئەویش دانیشتوانی شاری (حیمس) بوون لە سوریا ، خەلیفە هەر کاربەدەستێکی بۆ ئەناردن پشتیان تێ ئەکردو بەشکات وڕەخنە دایان ئەگرتەوە گوناهو کەموکوڕی زۆریان

بۆهەڵنەدا وەدەنگوباسیان ئەکەیاندە خەلیفە بەئاواتی
ئەوەی لای باو یەکێ تری چاکتریان بۆبنێرێت .
عومەر هەمیشە ئەگەڕا بەشوێن هاوڕێ دڵسۆزە
خۆنەویستەکاناو بەزۆر کاروباری موسلمانەکانی ئەدان
بەسەرا . بۆیە ئەیفەرموو :
« پیاوێکم ئەوێ کەئەگەر فەرماندە نەبێ لەناو
خەڵکابەفەرماندە بزانرێ وەئەگـەر فەرماندەبوو ،
لەناویانا جیانەکرێتەوەو بەیەکێ لەوان بژمێررێ ..
« کاربەدەستێکم ئەوێ نـە لەجلو بەرگاو نـە
لەخواردناونە لەخانووبەرەدا خۆی جیانەکاتەوە...
لەناویانا نوێژبکاو ... بەیەکسانی شتیان بەسەرا
بەش بکاو ... بەدادپەروەری فەرمانڕەوایی یان بکا..
وەدەرگا لەڕووی پێویستیەکانیانا دانەخاو هەمیشـە
کراوەبێت » .
دیـارە گەورەی دڵسۆز بەهەموو توانەیەکیەوە

هەوڵ ئەداو ئەگەڕێ بزانێ کامە شیاوی ئەوەیە تا کاروباری موسڵمانانی پێ بسپێرێ ، چونکە لەچاکەو خراپە کردنیانا ئەو خۆی لێ پرسراوە .

لە لایەکی ترەوە هاوڕێ تێگەیشتووەکانی پێغەمبەری خوا - ﷺ - ئەیانزانی لێپرسراویو کاربەدەستیو هەڵسوڕاندنی کاروباری موسڵمانەکان چەندە ئەرکێکی گرانە ! مرۆڤی ئەوێ بتوانێ یەکسانیو دادپەروەری لەبیر نەچێو ژیانو ڕابواردنی دنیا لەخشتەی نەباو خوای گەورەو سزای ڕۆژی دوایی لەبیر نەچێ . بۆیە بەهەموو شێوەیەك هەوڵیان ئەدا خۆیان لەو ئەرکە گرانەو تاقی کردنەوە ناهەموارە لابدەن ، نەوەکو نەتوانن بەجوانی پێی هەڵسنو خوای گەورەیان لێ بڕەنجێ ..

عومەر ناچار بوو بگەڕێ بەدوای یەکێکدا کەدانیشتوانی حیمس نەتوانن تانەی لێ بدەن . بیری

کردەوە سەرنجیدا لەناو کۆمەڵی هاوڕێیانا تەنها
عومەیر کوڕی سەعدی دەستکەوت .. تەنها ئەوی
بەشیاوی کاربەدەستی حیمس ئەزانی . بەڵام عومەیر
لەمەدینە پاڵی لێئەداوەتەوە ، بەڵکو سەرکەرمی
ئیشی خۆیەتی .. سەرکەرمی جیهادە .. ئـــاڵای
قورئان بەسەر شارو دێهاتانەوە بەرز ئەکاتەوە ..
قەڵای ستەمو زۆرداری ئەڕوخێنێو کەلان لەسایەی
قورئانا ئەحەسێنێتەوە .. لە (جەزیرە) ی شـــام
بەسەرکردایەتی لەشکرەکەی لەگەڵ هێزی ئەفامیو
خوانەناسیدا ئەجەنگێ ..

عومەیر لەمحاڵەدایەو خەلیفەی موسلمانەکانیش
دەستەپاچە داماوە .. بۆیە ناچاربوو بانگی کاتەوەو
کاروباری حیمسی پێبسپێرێ .. فەرمانی بەسەرادا
بکاتە شوێـــنی کـــارەکەی .. عومەیر بەوێنەی
هەمووهاوڕێیەك ئاواتەخوازی ئەمدەسەڵاتداریە نیە..

جا هەرچەندە حەزی نەکرد کەخەلیفە وازی لێبێنێ
تابچێ بەدەم جهادی خۆیەوە ، بـــەلاَم ناچاربوو
مل کەچی فەرمانی خەلیفە بێت ..

هومەیر کەیشتە حیمس‌و خەلکەکەی بانگ‌کرد
بۆنوێژێکـــی جەماعەت ، کاتێ لەنوێژ بوونەوە ،
دەستی دایە وتاردان . جاسوپاس‌و ستایشی خوای کردو
درودو سەلامی پێشکەش بەپێغەمبەری خۆشەویست
کردو ئینجا وتی:

« ئەی خەلکینە ، ئیسلام قەلاَیەکی سەختو
دەرکایەکی بەتینە ، وە قەلاَی ئیسلام دادپەروەریە
ودەرکاکەشی حەق‌وڕەوایە . جائەگەر قەلاَکە
ڕوخێنراو دەرکاکە تێک‌شکێنرا ، یاساکانی ئەم
ئاینە ئەخرێنە پشت‌گوێ‌و هێزی ئیسلام لەناوئەچێ.
هەتا دەسەلاَتی ئیسلام بەهێزبێت ، ئەو هەر لەسەر
سەختی خۆی ئەمێنێتەوە بەلاَم بەهێزی‌و دەسەلاَتی ،

بریتی نیە لەلێدان بەقامچی، وە یا کوشتن بەشمشێر بەڵکو بریتیە لەچەسپاندنی دادپەروەریو شوێن کەوتنی حەقو ڕاستی » .

دوای ئەموتارە پڕ کاکڵەیە چوو بەلای کاری خۆیەوە ، تائەو ئەخشەیەی کە لەوتارە کورتەکەیدا بۆی کێشان بتوانێ جێبەجێی بکات .. وتەکانی بکاتە کردەوە چونکە کۆمەڵکەی ئیسلامی ئەوسەردەمە تەنها بەوتەی لوسی بێ جێگە ڕازی نەئەبوون و دوای کەمێ وتەیان ئەکردە یەکو هاواریان لێ بەرز ئەبویەدو ، چونکە ئیمپریالیزمی خوانەناس ئەخشـــەی ودوبەرەکیو دوژمنایەتیو بەرەلاییو خۆپەرستی و بێ کوێیی بۆ ئەکێشابوون .

بەلێ ڕۆژان ڕابوردنو عومەیر ساڵێکی تەواو لەحیمس مایەوە ، لەماوەی ئەمساڵەدا هیچ نامەو دەنگو باسێکی نەنارد بۆخەلیفە وە ئەدرهەمێکو

ئەدینارێکی لەخەراج و دەستوسانی ئەوناوەی ئەنارد
بۆ پایتەخت . لێرەدا دوودڵی و گومان لای عومەر
دروستبوو ، چونکـــە ئەیزانی هێزی راکێشانی
خۆشیانی ئەم جیهانە زۆر بەتینە لەســـەر دەروونی
مرۆڤ ، وەهەر کەسێ بەتەواوی پەروەردەی ئیسلامی
وەرنەگرتبێ توانای نیـــە خـــۆی لەبەردەم
ئەورەشەباناڵەبارەدا بگرێ ، وەخۆی و بەرژەوەندیە
تایبەتیەکانی لەبیربچێتەوە ، بۆیە هیچ موسلمانێکی
شارەزا لەئیسلام چاوەڕوانی دڵسۆزی و پیاوەتی و
دادپەروەری ناکات بێجگە لەوانەی کە بە پەروەردەی
ئیسلامی پەروەردەکراون وەئەگەر چاکەیەکیشیان
لەدەست دەرچێ ئەوە پاشماوەی باوەڕە لە دڵیانا
ماوەتەوە واویژدانیان ئەجوڵێنێ کەچی بەخۆیان
نازانن .. عومەر ئەترسا عومەیریش دڵی چووبێتە
سەر رابواردن و دەسەڵات گومڕای کردبێ ، چونکە

بەلای ئەوەوە تەنها پێغەمبەری خوا ﷺ پاکو پێکەردەو دەرونی لەرمان بەخراپە نادات ...

بۆیە بەنووسەرەکەی وت بنووسە بۆ عومەیر کوڕی سەعد . پێی بڵێ ئەگەر نامەی گەورەی موسلمانانت بەدەست گەیشت شاری حیمس بەجێ بێلەو وەرەوە بۆلای ، وەهەرچی خەراج و دەستهاتی موسلمانانت کۆکردۆتەوە لەگەڵ خۆتا بیهێنە ..

موسلمانی خۆنەویست و کاربەدەستی دڵسۆز نامەی خەلیفەی پێگەیشت ناچاربوو خۆی بپێچێتەوەو بەرەو مەدینە بکەوێتە ڕێ ... بەڵام چی بپێچێتەوەو چۆن بکەوێتە ڕێ ؟

توێشووی نانەکەی و قاپی چێشتەکەی و جەوەندەی قوخولوردنەوەو دەستنوێژەکەی هەڵگرت و داتی بەشانیلو حەربەکەی گرت بەدەستەوەو بەڕاتی تەنیا بەپێ !... دانیشتوانی حیمسی بەجێ هێشت و بەرەو

مەدینە بەناو لمی بیابانی شامو نەجدا مەنک
ئەنا ... لەم گەشتە دوورو درێژەدا عومەیر تووش
ماندوبوونێکی زۆر بوو . هەتا ڕەنگی زەرد بوو
لەشی لاواز بووو تووکی سەری درێژ بوو وەسەراپا
تۆزی گەشتێکی دورو درێژی لێ نیشت ...

کاتێ عومەر بەوشێوەیە چاوی بە عومەیر کەوت
زۆر سەرسام بووو فەرمووی :

ـ ئەوە چیتە ئەی عومەیر ؟

ـ هیچم نیە ـ ئەی گەورەی موسلمانان ـ سوپاس
بۆخوا ، لەش ساغو تەندروستمو مالی دنیام کرتو
یەکۆلەوە عـــومەر وایزانی مەبەستی لەو خەراج
دەستهاتەیە کەهێناویەتی بۆخەزانەی دەوڵەت
بۆیە فەرمووی :

ـ لەمالی دنیا چیت پێیە ؟

ـ توێشووەکەم پێیە کەدانی تێ ئەخەم ، ومقاپی

ـەکەم کەتیایا ئەخۆم و سەرم و جلەکانمی پێ ئەشۆم
ـەوەندەی ناویشم پێیە بۆ خواردنەوەو دەست نوێژم
جا ئەمەو ماڵی دنیا ـ ئەی گـەورەی موسڵمانان ـ
بریتیە لەمانەی کە لای منە ، لەمە زیاتر نەمن وە
نە کەسی تریش پێویستی پێی نیە . عومەر فەرمووی:
ـوە ئایا بەپێ هاتووی ؟
ـ بەڵێ ، ئەی گەورەی موسڵمانان .
ـ ئەی لەوێ وڵاغێکیان نەدایتێ تا سواری بیت؟
ـ ئەوان ئەیاندامێ و منیش داوام نەکرد .
ـ ئەی کوا ئەوەی هێناوتەتەوە بۆ خەزنەی دەولەت؟
ـ هیچم نەهێناوە .
ـ بۆچی ؟ !
ـ کاتێ کەیشتمە (حیمس) ، پیاوچاکەکانم
کۆکردەوەو کاروباری کۆکردنەوەی خەراجی دوستهاتم
پێ سپاردن جا هەرجارێ شتێکیان لێی کۆئەکردەوە

پرس و رام پێ نەکردن تا لە شوێنی خۆیا داینێ و دابەشی کەم بەسەر ئەوانەیانا کە پێویستیان پێی هەیە .

عومەر بە نوسەرەکەی فەرموو :
پەیمانی بەڕێوەبردنی کاروباری حیمس تازە کەرەوە بۆ عومەیر . عومەیر وتی : تازە ؟ ! .. هەرگیز شتی وام ناوێت ، وە کاربەدەستی نەبۆ تۆو نەبۆ هیچ کەسێ دوای تۆ ناکەم ئەی گەورەی موسڵمانان !
ئینجا ماوەی لە خەلیفە وەرگرت تابچێتەوە بۆ یەکێ لە دێکانی دەوروبەری مەدینە کە ماڵ و مناڵەکەی لەوێ بوون .

- ٣ -

بەڵێ ، عومەیر خۆی لە کاربەدەستێتی داماڵی و گەڕایەوە ناو ماڵ و مناڵی خـــۆی .. بەڵام هێشتا عومەر هەر وازی لێ ناهێنێ ، تا بەهەوانی ئاتی

ئەکالەوەو پاکی و ڕاستی ئەوی بۆ دەرنەکەوێ ...
لەلایەکی تر ەوە کێ ئەڵێ لەماوەی ئەم سالەدا
عومەیر چاك خۆی نەکرتووە ، وا بێ دەنك چووە
مالی خۆیەوە ؟ ئادەمیزادەو شەیتان هەمیشە
خەریکیەتی بۆ فریودان ، بۆیە زۆری پێ نەچوو
فەرمانی دا بەیەکێ لە پیاوە باوەڕ پێ کراوەکانی
کەناوی ـ حارث ـ بوو :

ـ ئەی حاریس بڕۆ بۆ مالی عومەیر کوڕی
سەعد ، خۆت بکە بە میوانی ، جا ئەگەر خۆش
گوزەرانیت پێیانەوە دی ، چۆن چوویت وەهاش
بگەڕێرەوە ، وەئەگەر دەست کورتیت پێیانەوە دی
ئەم پارەیەی بدەرێ .

ئینجا کیسێکی دایە دەست کە سەد دیناری
تیابوو ، حاریس مەدینەی بەجێ هێشت و بەرەو ئەو
دێیەی کە عومەیری تیا بوو کەوتە ڕێ ، هەوالی

پرسی و پیغامیان دا .

کاتێ چاوی پێ کەوت وتی : السلام علیك ورحمة الله . عومەریش وتی : وعلیك السلام ورحمة الله وبركاته . لە کوێوە هاتوویت ؟

ـ لە مەدینەوە .

ـ موسڵمانەکانت چۆن بەجێ هێشت ؟

ـ بە چاکی .

ـ گەورەی موسڵمانەکان چۆنە ؟

ـ لەش ساغ و پیاوچاکە .

ـ ئایا فەرمانی خوا جێبەجێ ئەکا ؟

ـ بەڵێ ، دارێ حەددی دا لە کوڕێکی خۆی لەسەر مەلسانی بەکارێکی پیس ، تا لەژێر لێدانا مرد .

ـ خوایە یارمەتی عومەر بدەیت ... من وای لێ تێئەگەم کە تۆی زۆر خۆش ئەوێت .

ـ بەڵێ ، لە کۆمەڵگەی موسڵماناندا ، موسڵمانانی

هەموو هۆشیارن .. هەموو چاوکراوەن .. کوێرانە شوێنی هیچ کەس ناکەون ، تەنها شوێنی خواو پێغەمبەر ئەکەون ... وە لەوان بەولاوە بەپاکیو بێ کەردی هیچ کەس باوەڕیان نیە . بۆیە چاودێری هەموو کەسێ ئەکەن .. ئەترسن شەیتان بیخەڵەتێنێ ئەوەی زۆر شارەزایەو زۆر زانایە ، ئینجا مەترسی لادانی لێ ئەکرێت . جا وەك عومەر لە عومەیر ئەترسێ لابدا ، عومەیریش ئەترسێ عومەر لابداو باوەش بکا بەژیانی دنیاداو موسلمانەکانی لەبیر بچێتەوە ؛ بەڵام ئەبێ ئاگاداربین ئەمە دڵپیسی ناکەیەنێ ، بەڵکو کەورەیی و کرانی سپاردەکەیان ئەکرنکە .. خۆشەویستی ئیسلامە لەدڵیانا کە هەمیشە ئەهەموو کاربەدەستێك ـ کەورە بێت یابچوك ـ ئەترسن لابدات . چونکە هەرگیز عومەرو عومەیر هیچ کامیان خۆی لەوی‌تر بەچاکتر نەئەزانی . ئەمەش وا

لەموسلمانەکان ئەکا تا پیاوی ئایینی لەئیسلاما دروست نەبێو کۆمەڵو پێرو پشتگیر دروست نەبێ ، وە تا هەموان مل کەچی فەرمانی خواو پێغەمبەری خوابن ..

حاریس سێ شەو لە ماڵی عومەیر بە میوانداریەوە مایەوە ، هەموو شەوێ کولێرەیەکی جۆیان ئەدایێ تابیخوات ..

بۆ ڕۆژی سێیەم ، پیاوێك کە ئاگاداری وەزعی ماڵو حاڵی عومەیر بوو بەحاریسی وت : بــەم مانەوەیەت زیانت کەیاند بە عومەیرو خێزانەکەی ، چونکە تەنها ئەو کولێرەیەیان هەیە لەدەمی خۆیانی ئەکرنەوەو دەرخواردی تۆی ئەدەن .. بە ڕاستی برسێتیو ماندوویی تەنگاوی کردوون ، جا ئەگەر بە چاکی ئەزانی حەزئەکەم واز لەوان بێنیو بێیتە لای من ..

کاتێ حاریس بۆی دەرکەوت عومەیرو ماڵی

منالی چۆن ئەژین ، پارەکەی خەلیفەی دەرهێناو
دای بەعومەیر ... عومەیر وتی :
- ئەمە چیە ؟
- کەورەی موسلمانان بۆتی ناردووە .
- بیبەرەوەو سەلامی منی پێبکەیەنەو پێی بلێ :
عومەیر وتی : پێویستیم پێی نیە .
بەلێ عومەیر چاوەڕوانی پاداشتی پەروەردکارە
بەوحالە ئەژیو خۆی وادائەنێ کە زۆر دەولەمەندەو
پێویستی پێی نیە ..
خێزانەکەی - کەنموونەی ئافرەتی موسلمانی
تێ‌کەیشتوو بوو - کوێی لەم وت‌وویژەی نێوان
مێردەکەی‌و میوانەکەیان بوو .. بۆیە دەنکی
هەلبڕی‌و وتی :
وەری کرە ئەی عومەیر ، ئەکەر پێویستیمان پێی
هەبوو ئەوا خەرجی ئەکەیت ، ئەکەر نا بۆ ڕێکای

خۆی خەرجی ئەکەیت . چونکە لێرە دەست کورت‌و هەژاران زۆرن ..

کۆمەڵکەی موسلمان هەموو ئەندامێکی چاوکراوەیە. هەموو ئەندامێکی تێ‌گەیشتووو شارەزایە بۆیە بە هەموو شێوەیەك مەبەستیان ڕەزامەندی خواو سەرفرازی ڕۆژی دواییە .

خێزانەکەی عومەیر یەکێکە لەو ئافرەتانەی بەهەموو شێوەیەك پشت‌گیری ئیسلام ئەکەن .. یەکێکە لەو ئافرەتانەی کەشان بەشانی پیاوان بەشداری جیهادی ئیسلامی ئەکەن پیاوان لەمەیدانی جەنگاو ئافرەتانیش لەماڵا پەروەردەی خۆیان‌و کۆرپەکانیان ئەکەن .. پیاوان بەرامبەر بەدوژمنی خوانەناس دان بەخۆیانا ئەگرن‌و ئافرەتانیش بەرامبەر بەشەیتان‌و ئارەزووی دەروون دان بەخۆیانا ئەگرن‌و هەتا بەگولێرەیەکی جۆ ، بۆ هەموو ڕۆژێکی خێزانێك

ئەسازن .. خۆ ئەگەر میوانێك ڕووی تێ کردن ئامادەن لەدەمی خۆیانی بۆ بکرنەوەو دەرخواردی میوانی خۆشەویستی بدەن ..

تەنها لەکۆمەڵگەی ئیسلامیا ئەمە بەرەزامەندیەوە ئەکرێت .. وە تەنها موسڵمانەکان بەژن و پیاوەوە بەم شێوە بێ هاوتایە دان بەخۆیانا ئەگرن و بەژیانی تاڵ ئەسازن ، تاخوا ئاوڕێ بداتەوە بەلایاناو دوای ئەوە بەسەربەرزیەوە لەتاقی کردنەوە دەرئەچن ..

کاتێ حاریس وتەی خێزانەکەی عومەیری بیست پارەکەی خستە بەردەست عومەیرو هەڵسا خوا حافیزی لێ کرد .. عومەیریش پارەکەی هەڵگرت و دابەشی کرد بەسەر چەند توورەکەیەکداو ئەو شەو نەخەوت هەتا هەمووی بەخشیەوە بەسەر دەستە کورتەکاندا ، بەتایبەتی منداڵی شەهیدەکانی ڕێگەی خوا .. کەمرۆڤ لێبڕا بۆخوا هەموو چاکەیەکی لێ

دێو بەلایەوە ئاسان ئەبێت .. وە بەرژەوەندی تایبەتی بەجارێ لەبیر ئەچێتەوە .. لەلایەکی ترەوە کۆمەلگەی موسلمان تەنها بەپیاوان تەواو ناکرێت‌و دانامەزرێت ، چونکە نیوەی ئافرەتە .. ئافرەتێك لەشەوو ڕۆژێکا یەك کولێرەی جۆی هـــەیە بۆ دەرخواردنی خۆی‌و خێزانەکەی ، وا سێ ڕۆژە ئەو خۆراکەش پێش کەش ئەکا بەمیوانەکەیان‌و خێزانەکە بەبرسێتی ئەمێنێتەوە .. وە وا لەلایەن خەلیفەوە سەد دیناریان بۆ هاتووەو بەهاوبەشی مێردەکەی ئەیبەخشنەوە بەسەر خێزانە هەژارەکانا ..

چا کێ لە خۆیان هەژارترە ؟

تەنها خۆنەویستنە ..

تەنهـــا ڕەفتاری بەرزو پیرۆزی پیاوانەو ئافرەتەکانیشیان چاویان لێ کردوون‌و بونەتە نمونەی خەباتو کۆششی بێوچان تا کۆمەلگەی ئیسلامی

لۆناغی سەخق بەردەمی ببڕێو بتوانێ ئادەمیزاد ڕزگار بکا ...

* * *

حاریس گەڕایەوە بۆ مەدینەو خەلیفە عومەر لێی پرسی :

ـ چیت دی ، حاریس ؟

ـ تەنگاویەکی زۆر ئەی گەورەی موسلمانان .

ـ ئایا پارەکەت دایە ؟

ـ بەلێ ، ئەی گەورەی موسلمانان .

ـ جا چی پێ کرد ؟

ـ نازانم . بەلام بێ گومانم کەوا تاقە درهەمێکی بۆ خۆی ناهێڵێتەوە .

جا عومەر نووسی بۆ عومەیرو فەرمووی :

ـ ئەگەر ئەم نامەیەم گەیشتە لات بەرلەوەی دای بنێیت بەپەلە خۆت بگەیەنەرە لام ..

عومەیر بەرەو مەدینە گەڕایەوەو چووە لای گەورەی موسلمانان .. عومەر بەخێرهاتنێکی گەرمی کردو لەخۆی نزیك کردەوە ، ئینجا فەرمووی :

ـ چیت کرد بەپارەکە ئەی عومەیر ؟

ـ جـــا تۆ چیت حاوە لێی ، دوای ئەوەی ناردووتە بۆ من ، ئەی عومەر ؟

ـ حەز ئەکەم مەعوللم بدەیتێ بزانم چیت پێ کردووە .

ـ پاشەکەوتم کردووە بۆ خۆم تا لەڕۆژێکا کە نەماڵو نەمناڵ بەکەلك نایەت کەلکی لێ وەرگرم..

بە وتەکەی عومەیر ، دڵی عومەر هاتـــە جۆشو فرمێسك لەچاوی هاتە خوارەوەو فەرمووی :

ـ شایەتی ئەدەم کەتۆ لەوانەیت کە لەگەڵ پێویستی بوونیانا خۆیان لەبیر ئەچێتەوە .

ئینجا فەرمانیدا تا باری وشترێ خواردەمەنیو

دوو کراسی بدەنێ ،

هومەیر وتی :

بەلام خواردەمەنیەکە ، پێویستیمان پێی نیە ، ئەی کەورەی موسلمانان ، چونکە دوو مشت جۆم لەلای منالەکانم بەجێ هێشتووە ، تا ئەوە ئەخۆن ، خوای کەورە ڕۆزی ترمان بۆ ئەنێرێ • وە بەلام دووکراسەکە ئەبەم بۆ خێزانەکەم چونکە کراسەکەی ڕزیوەو وەختە لەشی دەرکەوێ •

خوایە سوپاس بۆتۆ کە ئەم ڕێبازە شیرینەت بۆ ناردوین ..

بەراستی هەر کۆمەڵێ لەسایەی قورئانا بژی ، ئارامیو هێمنیو سنگ فراوانی ئەرژێ بەسەریا ، چاوی لە ڕابواردنی دنیا نیە ، وە ئەوەندەش هەوڵ بۆ ڕۆژی قیامەت ئەداتو خۆی بۆ ئامادە ئەکات وخەمی ئایینەکەی ئەخوات ، یەکێ وا ئەزانێ ژیانی لەبیر

چۆنەوە، گەچی لەڕاستیدا واش نیە ، بەڵام لێ بوردنە وای لێ ئەکات ، هەموو ئەندامێکی لەهەموو کەس زیاتر حەزی لە خۆشیو ڕابواردنی قیامەت زۆر جیاوازیو ڕێژە نیە لە نێوانیاندا بۆیە بۆ خۆی واز لەم دینیو دەست کرۆیی ئەندامەکانی تر ئەکات ...

لەلایەکی ترەوە کۆمەڵی قورئان پێویستی بەخەبات‌و خۆنەویستیو دەستپێوەکرتن هەیـــە ، لە ڕێبازە شیرینەکە لەژیانی ڕۆژانەدا بچەسپێنی .. بۆیە ئەندامە دڵسۆزەکان دەست ئەنێن بە ڕووی ئارەزووەکانیانەوە تا کونو کەلەبەری تری کۆمەڵی پێ بکرن ، ئەو خواردەمەنیەی کەوەیر کلی ناداتەوە کە کوایە دوو مەت جۆری هەیە لەماڵەوە ئەبێ بدرێ بە داماوێکی تر ، کێ ئەڵێ کاورێك وەیا جوولەکەیەکی بـــێ دەسەڵات کەلکی لێ وەرناگرێ ، کەوا لەسەر حکومەتی ئیسلامـی

پێویستە چاوی لێ بێت ؟!

لەلایەکی ترەوە مەرج نیە هەموو ئەندامێکی کۆمەڵی ئیسلامی بەهەژاری ژیانی دابێتە سەر ، وەبەڵکو زۆر لەموسلمانەکان ـ کە خەریکی بازرگانی بوون وە یا زەوی‌و زارو باخ‌و بێستانیان هەبوو ـ زۆر دەوڵەمەند بوون . وە هەرچەندە بەراست‌و بەچەپ لەرێی خـــوادا ئەیان بەخشی، لەگەڵ ئەومشاخۆیان ژیانێکی خۆشیان ئەدایە سەرو زۆریەی سامانیشیان لەوەدا نەبوو ...

* * *

ئەم بەیەك کەبشتەی عومەرو عومەیر زۆری پێ نەچوو هەتا خوای گەورە ویەق وابوو عومەیر کوڕی ســـەعد بکاتە خزمەتی پێغەمبەرە خۆشەویستەکەی‌و لـە بەهەشتی بەرینا بەدیداری شادبێتەوە ...

عومەیر مەرزەوی بەجێهێشت و بەرێگای خۆشەویستانی خـوادا بەرەو ژیانی نەبڕاوەی هەتاهەتایی کەوتەڕێ ... بەباری سووك و ویژدانی حەساوەو دەروونی فراوانەوە ، بەرەو بارەگـای پەروەردگار بەدڵێکی ساف و بێگەردەوە کەوتە ڕێ..

بەڕۆیشتنی عومەیر کورسیەکی ئەندامانی کۆمەڵکەی ئیسلامی چۆل بوو ... ئەندامێکی خۆشەویست و دڵسۆزو بەغیرەت و بەوەفای کۆمەڵکەی ئیسلامی کۆچی کردو ژیانی پڕمەینەت و سـزاو ئازاری بەجێهێشت .. بەرەو ژیانی پڕخۆشی و کامەرانی هەتا هەتایی بەهەشتی پەروەردگار ..

کاتێ ئەم هەواڵە گەیشتە عومەر کوڕی خەتتاب زۆر زۆر بەلایەوە ناڕەحەت بوو ، بەڵام چارچیە ، ئەمە ڕێگای هەموانە ، بەڵام خۆزگەم بەوەی بەڕووەتی کەشاوەوە بەدیداری پەروەردگار شاد

ئەبێتەوە . جا عومەر فەرمووی :

« ئاواتەخواز بووم پیاوانی وەکو عومەیر کوڕی سەعـــدم ببوایە تـــا لەهەڵسوڕاندنی کاروباری موسڵمانانندا پشتم پێ ببەستنایە » .

بەڵێ عومەیری دڵسۆزو ڕاستگۆ لەگەڵ ئایینو بیروباوەڕەکەیا هەموو شوێن پێیەکی هەر نیشانەی مەردایەتیو جوامێریو پیاوچاکی بوو ، چونکە بەڕاستی لەقوتابخانەکەی قورئاندا خـــۆیو دڵو دەروونی پەروەردە کردبوو .

خوا لێی ڕازی بێت .

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین